

**Reactie op de Nederlandse regeling van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn
en Sport**
Wijziging van de Tabaks- en Tabaksproductenregeling
**In verband met de invoering van standaardverpakkingen voor sigaren en
elektronische dampwaren (Chain ID WGK27361)**

Ingediend door: Consumer Choice Center (CCC)

Datum: 12.08.2025

Samenvatting

Het Consumer Choice Center maakt zich zorgen dat de voorgestelde ontwerp-regelgeving inzake neutrale verpakkingen voor elektronische nicotine-afgiftesystemen (ENDS) in strijd is met het beoogde doel om de volksgezondheid te verbeteren. Ten eerste weten we uit het voorbeeld van sigaretten dat neutrale verpakkingen er niet toe leiden dat rokers stoppen. Ten tweede maakt neutrale verpakking het moeilijker om ENDS-producten te onderscheiden op kwaliteit, inhoud en herkomst, waardoor de groei van de zwarte markt wordt aangemoedigd. Neutrale verpakkingen maken consumenten minder, niet meer, veilig. Ten derde is bewezen dat dampwaren aanzienlijk veiliger en effectievere hulpmiddelen voor stoppen met roken zijn. Het gelijkstellen van ENDS aan sigaretten misleidt consumenten door ten onrechte te suggereren dat ze even schadelijk zijn, waardoor rokers worden ontmoedigd om met sigaretten te stoppen.

1. Neutrale verpakking is ineffectief

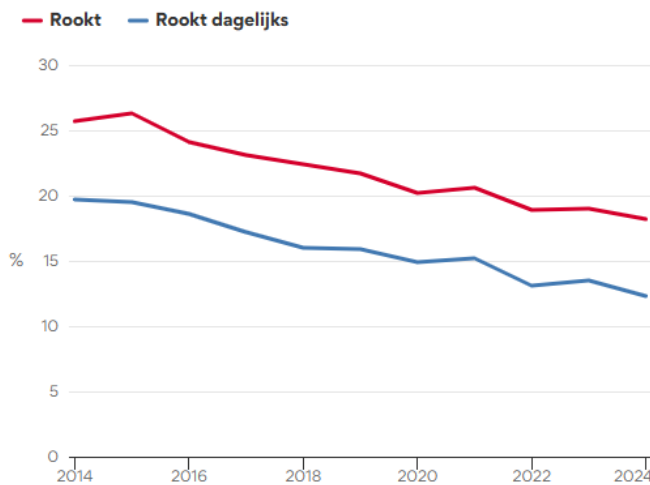
Het promoten van neutrale verpakkingen voor ENDS is gebaseerd op het idee van *salience* (opvallendheid). Simpel gezegd, de reden waarom mensen vaperen heeft minder te maken met hun voorkeuren, en meer met de mentale beschikbaarheid van producten. Kleurrijke ontwerpen trekken nu eenmaal de aandacht en blijven in het geheugen van consumenten hangen, waardoor ze vermoedelijk eerder kiezen voor dampwaren in plaats van “objectief betere” producten.

Het veronderstellen dat er een “objectief beter” product is zonder [rekening te houden met de werkelijke voorkeuren van consumenten, levert conceptuele problemen op.](#)

De studies die aantonen dat opvallendheid ertoe doet, doen dat meestal alleen in laboratoriumomgevingen. Zo toont een studie uit 2023 van [Tattan-Birch et al.](#) aan dat respondenten van 16–29 jaar in Canada, Engeland en de Verenigde Staten vier merkgebonden wegwerp-vapes te zien kregen, gevolgd door vier witgekleurde wegwerp-vapes met neutrale verpakking, waarna hen werd gevraagd welke zij liever zouden proberen. De auteurs merken echter op dat de resultaten weinig “ecologische validiteit” hebben, wat betekent dat de bevindingen slecht vertaalbaar zijn naar een echte situatie waarin een consument in een winkel op zoek is naar een vape.

Los van deze theoretische discussie laten gegevens uit verschillende andere Europese landen zien dat er geen sprake is van zo'n opvallendheidseffect wanneer we kijken naar de praktijkervaring met neutrale verpakkingen voor sigaretten. Zo concludeerde het meest recente rapport van de [LUISS Business School](#) dat neutrale verpakkingen geen statistisch significant effect hadden op de consumptie van sigaretten in het Verenigd Koninkrijk of Frankrijk, wanneer werd gecorrigeerd voor andere factoren zoals prijsstijgingen, seizoensgebonden trends en de algemene neerwaartse trend in rookcijfers in beide landen. Ironisch genoeg liet dezelfde econometrische analyse juist een stijging van 5% in het Franse rookgedrag zien, wat suggereert dat neutrale verpakkingen de volksgezondheid hebben verslechterd – het tegenovergestelde van wat beleidsmakers en gezondheidsexperts beoogden. Een andere evaluatie door [Breton et al.](#) kwam tot dezelfde conclusie.

Diezelfde dynamiek zien we terug in de cijfers over roken in Nederland. De meest recente cijfers van het [Trimbos-instituut](#) laten zien dat het aantal rokers van 18 jaar en ouder in het afgelopen decennium is gedaald van 25,7% in 2014 naar 18,2% in 2024. De bijgevoegde grafiek laat een vrij ononderbroken dalende lijn zien. Zelfs de data suggereren geen merkbaar effect van neutrale verpakkingen.

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS in samenwerking met het RIVM en het Trimbos-instituut

Academische bron: van Aerde, M. (2025). *Cijfers roken*. Trimbos Instituut, 11 augustus 2025. <https://www.trimbos.nl/kennis/cijfers/roken/> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

2. Neutrale verpakkingen stimuleren de zwarte markt

De regelgeving stelt strikte verpakkingsvereisten voor de buiten- en binnenkant van dampwaren. De buitenkant moet Pantone 448C zijn met een matte en gladde afwerking. De binnenkant moet Pantone 448C, wit, zwart of de ongekleurde basiskleur van het materiaal zijn, eveneens met een matte en gladde afwerking.

Hoewel zulke strikte eisen geen invloed hebben op de bereidheid van consumenten om een product te kopen (zie vorige sectie), onthouden ze elke potentiële koper cruciale informatie. De verpakkingsvoorschriften maken het moeilijk om te onderscheiden of een product legaal of illegaal is, nu alle merkuitingen zijn verwijderd, alle producten er hetzelfde uitzien en producentinformatie achter het product wordt verborgen. Ook worden verschillen in kwaliteitsnormen en nicotinegehalte onzichtbaar gemaakt, wat ertoe kan leiden dat consumenten een vape kiezen die sterker geconcentreerd is dan zij nodig hebben.

Al deze factoren creëren de ideale omstandigheden voor een bloeiende zwarte markt, waarbij de kosten voor de productie van vervalste goederen (die zich sowieso al niet hoefden te houden aan productiestandaarden) dalen en het smokkelen en distribueren wordt vergemakkelijkt.

Een treffende illustratie komt opnieuw uit het voorbeeld van neutrale verpakkingen voor sigaretten. Gegevens uit het [Dutch Customs Empty Pack Survey](#) (EPS) (zie tabel hieronder) wijzen op een sterke toename van namaaksigaretten sinds de invoering van neutrale verpakkingen in 2021, van 1,5% in 2021 naar maar liefst 10,5% in 2024.

Categorie	EPS 2021 ¹	EPS 2023 ²	EPS 2024
Nederlands veraccijnsd	84,7%	75,0%	54,9%
Buitenlands veraccijnsd	10,9%	18,6%	30,1%
Duty free	2,9%	2,3%	3,9%
Namaak	1,5%	3,8%	10,5%
Illicit white	0,0%	0,3%	0,6%

Er zijn redenen om aan te nemen dat het effect in het geval van ENDS nog groter zou zijn, gezien de al groeiende zwarte markt die is ontstaan door de verkeerd gerichte beperkingen op gearomatiseerde vapes in 2024. [Onderzoek](#) van de Nederlandse dampersorganisatie Acvoda onder e-sigaretgebruikers laat zien dat 80% van de consumenten het smaakverbod omzeilt: 50% gaat naar het buitenland en 30% van de respondenten bestelt ze nog steeds online en via sociale media.

Deze toename van illegale activiteiten is nu al zichtbaar in officiële gegevens. Zo heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) in alleen al de eerste twee kwartalen van 2025 meer dan 200.000 illegale e-sigaretten (vapes) en 70.000 smaakaccessoires in beslag [genomen](#).

De gevolgen voor nietsvermoedende jonge gebruikers zijn tragisch geweest. Vijf tieners zijn recent [bijna overleden](#) na het gebruik van een vape-pen en zestien ziekenhuizen meldden gevallen van jonge gebruikers die een longziekte hadden ontwikkeld. Onderzoeken van vergelijkbare gevallen in de Verenigde Staten door de [Centers for Disease Control and Prevention](#) en de [Food and Drug Administration](#) toonden aan dat plotselinge sterfgevallen en vergiftigingen door ENDS voornamelijk werden veroorzaakt door zwarte markt-cocktails die giftige hoeveelheden vitamine E-acetaat en tetrahydrocannabinol (THC) bevatten. Helaas zal de huidige wetgeving, door meer mensen naar de zwarte markt te drijven, waarschijnlijk meer gevallen van EVALI (*e-cigarette or vaping-associated lung injury*) veroorzaken dan voorkomen.

3. Dampwaren zijn geen brandbare tabaksproducten en hebben een heel ander risicoprofiel

ENDS zijn vele malen veiliger dan sigaretten. Elektronische nicotine- en niet-nicotine-systemen verhitten damp met behulp van water en andere vloeistoffen in het apparaat. Schadelijke effecten van passief meeroken zijn klein tot afwezig, omdat ze niet de tientallen giftige stoffen bevatten die in sigaretten voorkomen en er geen vuur wordt gebruikt om vlam te produceren. Maar [liefst 85%](#) van de schadelijke stoffen in passieve sigarettenrook komt van de zijstroom van een brandende sigaret, terwijl vape-aerosolen uitsluitend afkomstig zijn uit de ademhaling van gebruikers.

Ook de stoffen zelf zijn voor gebruikers niet zo schadelijk als sigaretten. Het is belangrijk op te merken dat de chemicaliën die in ENDS worden aangetroffen (propyleenglycol, plantaardige glycerine, smaakstoffen) alleen problemen veroorzaken bij een zogenaamde [dry puff](#), wanneer het apparaat oververhit raakt of wanneer er te weinig vloeistof aanwezig is. Beide situaties leiden tot een onaangename damp, waardoor consumenten dergelijke omstandigheden zullen vermijden – al was het maar vanwege de vieze smaak en geur. Onder normale omstandigheden die het daadwerkelijke vapegebruik weerspiegelen, detecteren [wetenschappelijke artikelen](#) weinig tot geen bedreigingen. Alles bij elkaar genomen heeft [Amerikaans academisch](#) onderzoek geconcludeerd dat de blootstelling aan toxische stoffen bij ENDS slechts een kwart tot een vijftiende is van die bij sigarettenrook.

Algemeen onderzoek bevestigt hoeveel minder schadelijk dampen is dan roken. De bekende [studie van Public Health England](#) heeft aangetoond dat dampen 95% minder schadelijk is dan traditionele tabaksopties. Het [Royal College of Physicians](#) bevestigde de bevindingen van *Public Health England* opnieuw, namelijk dat de langetermijngezondheidsrisico's van e-sigaretten waarschijnlijk niet meer dan 5% bedragen van die van gerookte tabaksproducten.

Vervolgstudies hebben bewezen dat dampen ook beter presteert dan andere stopmethoden – een [artikel uit 2019 in de New England Journal of Medicine](#) vergeleek dampen als middel voor schadebeperking met andere nicotinevervangers en toonde aan dat dampen twee keer zo effectief was bij stoppen met roken in vergelijking met zuigtabletten, pleisters en sprays.

Het toepassen van dezelfde regels voor neutrale verpakkingen op vapes als op sigaretten druist dus in tegen wetenschappelijk bewijs. Bovendien misleidt en verwart het het bredere publiek: 85% van de Nederlandse bevolking is volgens een opiniepeiling van [IPSOS](#) al overtuigd dat dampen even schadelijk of schadelijker is dan roken. Rokers zijn daardoor veel minder geneigd over te stappen op een veel veiliger alternatief, waardoor de volksgezondheidsdoelen om Nederland rookvrij te maken decennia worden teruggezet.

Aanbevelingen

Gezien de feiten roepen wij beleidsmakers op om de bepalingen van de Tabaks- en Tabaksproductenregeling te heroverwegen langs de volgende lijnen:

- Neutrale verpakkingen zouden niet moeten worden toegepast op dampwaren. Dit vergroot het risico op het versterken van verkeerde percepties over het verminderde risicopotentieel van deze producten in vergelijking met sigaretten, waardoor minder rokers overwegen om over te stappen en dit negatieve gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid.
- Tekst- of grafische gezondheidswaarschuwingen die zijn ontworpen voor sigaretten zouden niet moeten worden toegepast op dampwaren, aangezien deze fundamenteel verschillen wat betreft risicoprofiel, productkenmerken en mogelijke gezondheidsgevolgen.
- Maak communicatie en verantwoord onderwijs over tabaksschadebeperking mogelijk, inclusief de vergelijkende risico's van alternatieven.
- Verplicht u tot het bestuderen en leren van het voorbeeld van [Zweden](#), het eerste rookvrije land in Europa, en van het Britse stopprogramma. In 2023 voelde het Britse ministerie van Sociale Zorg zich voldoende overtuigd om een [proefproject](#) te starten waarbij één miljoen rokers hun sigaretten konden inruilen voor een gratis vape. Nederland zou niet moeten aarzelen om hetzelfde te doen.

Wij blijven bezorgd over de aard van de beperkingen op neutrale verpakkingen, maar wij zijn altijd bereid om te helpen de wetgeving evenwichtiger en effectiever te maken en uiteindelijk beleidsmakers te helpen levens te redden. Wij zijn graag bereid om meer bewijs aan te leveren, deel te nemen aan vergelijkende en kosten-batenanalyses, of op elk moment meer technische input te leveren.

Over het Consumer Choice Center

Het Consumer Choice Center is een non-profitorganisatie die zich inzet voor de verdediging van de rechten van consumenten over de hele wereld. Onze missie is het bevorderen van keuzevrijheid, gezonde concurrentie en op bewijs gebaseerde beleidsmaatregelen die consumenten ten goede komen. Wij werken eraan om ervoor te zorgen dat consumenten toegang hebben tot een breed scala aan kwaliteitsproducten en -diensten en dat zij weloverwogen beslissingen kunnen nemen over hun levensstijl en consumptie.

Als onafhankelijke non-profitorganisatie is het Consumer Choice Center afhankelijk van steun en financiering van particuliere donoren. Zoals beschreven in onze gedragscode handhaven wij strikt onze redactionele onafhankelijkheid en geven wij onze financiers geen enkele invloed op redactionele beslissingen. Onze steun komt van bedrijven, particulieren en stichtingen. We hanteren een gelaagd lidmaatschapsmodel voor leden die ons jaarlijks steunen, met niveaus in zilver, goud en platina.

In het verleden en ook nu ontvangen wij financiering uit meerdere sectoren, zoals energie, fast moving consumer goods, nicotine, alcohol, luchtvaart, landbouw, productie, digitale sector, gezondheidszorg, chemie, bankwezen, cryptovaluta en fintech.

Meer informatie is te vinden op www.consumerchoicecenter.org.